

Zpravodaj

4 2018

KRÁTKODOBÉ VÝSTAVY

„Můj šálek Kafky...“ kresby, grafika a obrazy Jiřího Slívy

Již jen do 27. ledna 2019 je v muzejní Galerii Roberta Guttmanna k vidění stejnojmenná výstava grafika a ilustrátora Jiřího Slívy. Představuje řadu kreseb, barevných litografií, leptů, pastelů a několik olejomalb na umělce oblíbená témata – Franz Kafka, Sigmund Freud, Golem, židovské zvyky a symboly, biblické motivy, jakož i další práce inspirované díly židovských spisovatelů. Jiří Slíva se po léta zabývá židovským humorem a ilustrováním děl Franze Kafky. Koncem roku 2017 vyšla v Nakladatelství Franze Kafky autorská kniha, zahrnující Slívovy hlavní výtvarné práce inspirované osobností Franze Kafky, nazvaná "My Cup of Kafka" (Můj šálek Kafky), jejichž výběr je zastoupen na výstavě. Výstava dále představí výběr ilustrací z knih česko-izraelské spisovatelky Ruth Bondyové, které jsou věnovány jazyku, jménům a zvláštním výrazům českých Židů. Dalšími oblíbenými tématy Jiřího Slívy jsou variace na prostředí kaváren a každodenního života, které jsou výrazně ovlivněny absurdním humorem, jeho láskou k jazzu, vínu a tanci. Výstavu od zahájení 22. února 2018 do konce roku 2018 navštívilo již 49 421 zájemců.

Připravujeme: Jaroslav Róna – „Kresby odjinud...“

Ve čtvrtek 7. března 2019 se v Galerii Roberta Guttmanna představí veřejnosti nová výstava výtvarníka Jaroslava Róny (*1957), spoluzakladatele nejvýznamnějšího uměleckého sdružení generace osmdesátých let, skupiny Tvrdohlavých. Předmětem výstavy je soubor Rónových „Kreseb odjinud...“ z let 2012–2018, který nám nabízí možnost proniknout hlouběji do světa a představ umělce. Ve srovnání s jeho staršími kresbami se na první pohled zdá, že se jeho styl a tematické okruhy příliš nezměnily. Jsou tu ale i odlišnosti: Jeho kresby z posledního období se méně věnují kosmologii a obecným tématům, zato jsou výpravnější, přibylo v nich konstrukce, nových témat a občas i humoru. „Kresby odjinud“ se tak jmenují mj. proto, že vznikají většinou na cestách, kde umělec nemůže malovat a kde se kresby stávají jediným prostředkem pro zachycení jeho prožitků a přestav. Róna své kresby téměř vždy signuje a datuje a často označuje místem vzniku, takže současně tvoří jakýsi deník. Mnohé z nich vznikly na cestách po Středomoří, na mýtických ostrovech Malta, Kréta, Rhodos nebo

Korfu, ve starých Benátkách, Miláně nebo Amsterodamu, jiné zase ve Vídni nebo Budapešti. Tato místa nepochybně svými památkami, legendami a historií „Kresby odjinud“ rovněž inspirovala, pocházejí však především z umělcovy představivosti, jeho neklidných snů a temných vizí. Zjevují se samy od sebe, bez jasného záměru, pouze pod tlakem potřeby s pomocí tužky a pera objevovat skrytý svět vlastní fantazie.

Galerie Roberta Guttmanna, U Staré školy 3, Praha 1
Otevřeno denně kromě sobot a dalších židovských svátků v zimním čase 9-16.30 hod., v letním čase 9-18 hod.

Plankton, olej na plátně, 2015

(c) Jaroslav Róna

Druhý život českých Tór v New Yorku

Dne 3. prosince 2018 proběhlo v newyorské Bohemian National Hall zahájení výstavy Druhý život českých svitků Tóry osvětlující osudy téměř půl druhého tisíce svitků, jež do okupace náležely českým a moravským židovským obcím, během války byly zachráněny svozem a začleněním do sbírky Židovského muzea v Praze a v roce 1964 vyvezeny do Spojeného království a dále prostřednictvím organizace Memorial Scrolls Trust zapůjčeny dále židovským kongregacím v severní a jižní Americe, jižní Africe, Austrálii a na Novém Zélandu. Za Židovské muzeum v Praze se zahájení zúčastnila kurátorka uměleckých sbírek Michaela Sidenberg, která při této příležitosti představila historii a současnost této instituce. Výstava, která potrvá do 4. ledna 2019, se koná z podnětu a za přispění Society for the History of Czechoslovak Jews,

Bohemian Benevolent Literary Association a Generálního konzulátu ČR v New Yorku. Zahájení bylo spojeno s oslavou druhého dne svátku chanuka a vystoupil na něm také rabín Norman Patz, emeritní duchovní kongregace Temple Sholom ve West Essex, která pečuje o Tóru ze Dvora Králové.

Kurátorka Michaela Sidenberg na vernisáži výstavy
(c) Česká centra

Výstavy v Auditoriu Oddělení pro vzdělávání a kulturu ŽMP

Maiselova 15, Praha 1, 3. patro

otevřeno: PO-ČT 12-16 h, PÁ 10-12 h, během večerních pořadů a po domluvě

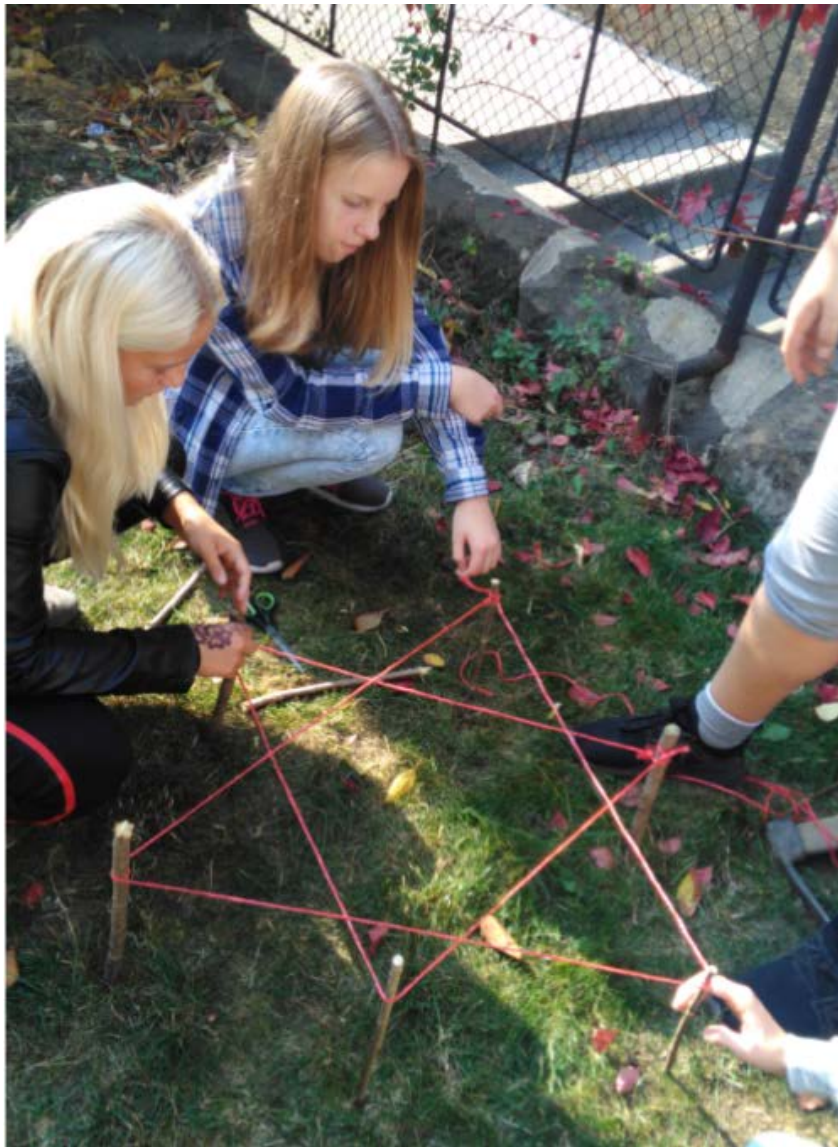
Do 25. ledna 2019 můžete navštívit výstavu *Polin / Židé v republice mnoha národů*. Polsko-litevský stát byl v 16.–18. století světovým centrem židovské vzdělanosti a kultury. Výstava ve spolupráci Polského institutu v Praze a Muzea dějin polských Židů Polin mapuje osudy židovské komunity na území „republiky mnoha národů“.

Od 4. února do 29. března uvádíme výstavu *Kurt Bardoš: Než se vše změnilo*. Výstava díla amatérského fotografa Kurta Bardoše (1914–1945) z brněnské židovské rodiny, jehož životní příběh skončil v německém koncentračním táboře Dachau. Snímky pořízené na přelomu 30. a 40. let 20. století, odrážející klasické trendy meziválečné fotografie, téměř zázračně přežily dramatické zvraty 20. století.

VÝBĚR Z PRAŽSKÝCH KULTURNÍCH AKCÍ A PŘEDNÁŠEK

Projekt Krokus

Na podzim roku 2018 se uskutečnil další ročník projektu Krokus připomínající jeden a půl milionu židovských dětí a tisíce dalších dětí, jež zemřely během šoa. Na jejich památku vysadili jako již tradičně žáci na podzim žluté krokusy, které v ideálních podmínkách vykvetou na konci ledna nebo na začátku února – kolem Mezinárodního dne památky obětí holocaustu (27. ledna). Projekt je realizován organizací Holocaust Education Trust Ireland ve spolupráci s Oddělením pro vzdělávání a kulturu Židovského muzea v Praze a letos se do něj zapojilo 200 škol z celé České republiky s více než 10 000 studenty.

Žáci Základní školy Aloise Klára v Úštěku sází cibulky do tvaru Davidovy hvězdy

Podpora učňovského školství

Již od roku 2015 realizuje Oddělení pro vzdělávání a kulturu Židovského muzea v Praze (OVK ŽMP) ve spolupráci s Magistrátem Hlavního města Prahy vzdělávací programy zaměřené proti xenofobii, rasismu a antisemitismu. Žáci učňovských oborů z Prahy mají možnost zúčastnit se komentované prohlídky vybraných expozic Židovského muzea v Praze a absolvovat pod vedením muzejního lektora interaktivní workshop přibližující židovskou menšinu a aktuální témata, která naši společnost v současné době provází – jako např.

antisemitismus, rasismus a další. Od září do prosince roku 2018 program navštívilo více než 1 200 žáků.

Komentovaná prohlídka pro návštěvníky s poruchami autistického spektra

Dne 25. října 2018 navštívilo Židovské muzeum v Praze deset klientů z Národního ústavu pro autismus s doprovodem. V rámci komentované prohlídky si návštěvníci prohlédli Staronovou synagogu, Pinkasovu synagogu, Starý židovský hřbitov a Španělskou synagogu. Prohlídka byla součástí nového programu OVK ŽMP na podporu mentálně a fyzicky postižených návštěvníků, v jehož rámci muzeum plánuje realizovat obdobné programy i v budoucnu.

Diskuze v rámci Festivalu demokracie

V říjnu 2018 proběhly v prostorách Maiselovy synagogy dvě diskuze, které byly součástí Festivalu demokracie pořádaného v rámci 22. ročníku mezinárodní konference Forum 2000. V neděli 7. října se uskutečnila debata „Máme si balit? Úpadek liberální demokracie a vzestup antisemitismu ve střední Evropě“, kterou moderoval Jan Fingerland. Účastníky diskuze byli Irena Kalhousová z LSE, polský novinář Konstanty Gebert a slovenský politik Martin Poliačik. V úterý 9. října poté Pavel Hošek moderoval besedu akademiků Paula Cliteura z Nizozemí a Williama Cooka z USA s názvem „Demokratizace náboženství, demokratizace společnosti“. Obě akce se setkaly s velkým zájmem a navštívilo je celkově více než 130 osob.

Fotografie Vaiva Bezhan

(c) Forum 2000

Připomínání Kindertransportů po 80 letech

U příležitosti 80. výročí tzv. Kindertransportů se v Maiselově synagoze konal 19. listopadu komponovaný večer, který vznikl ve spolupráci Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, USC Shoah Foundation a Židovského muzea v Praze. V rámci večera hovořili historička Laura Brade, dokumentarista Martin Šmok a bývalý ředitel American Jewish Distribution Committee Yechiel Bar-Chaim. Celým večerem provázela Kateřina Čapková z Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR. Akce byla doprovázena projekcí rozhovorů s pamětníky z databáze USC Shoah Foundation.

Po-lin: vernisáž a filmová projekce

Dne 12. prosince se v Auditoriu OVK konala vernisáž výstavy Po-lin / Židé v republice mnoha národů, která byla spolupřátána Polským institutem v Praze a Muzeem dějin polských Židů POLIN. První část večera s promítáním filmu *Poslední klezmer* uvedla zástupkyně ředitele Polského institutu Laura Trebel-Gniazdowska. V druhé části večera byli hosté pozváni ke zhlédnutí výstavy. Vernisáže a projekce filmu se zúčastnilo 43 hostů.

Mapa Evropy, 1617. Území Rzeczpospolité je barevně zvýrazněno.

© Biblioteka Narodowa, Varšava

ZVEME VÁS DO MAISELOVY SYNAGOGY

středa 23. 1. v 18 hod. Deník varšavského ghetta s jidiš písněmi Olgy Bilińské. „Žádají po mně, abych vlastníma rukama vraždil děti svého národa. Nezbyvá mi než zemřít.“ Poslední vzkaz Adama Czerniakowa (1880–1942) jeho ženě vyjadřuje, co předseda varšavské židovské náboženské obce prožíval ve varšavském ghettu. Úsporné, věcné poznámky z deníku, který si vedl od 6. září 1939 do 23. července 1942, kdy spolkl kyanidovou tabletu, svědčí o jeho snaze pomáhat a popisují také každodenní život ghetta i podmínky, v nichž byli jeho židovští obyvatelé nuceni setrávat. Ukázky z knihy v podání **Arnošta Goldflama** doprovodí zpěv **Olgy Bilińské** – výběr z jejich adaptací milostných písní a ukolébavek v jidiš.

Deník varšavského ghetta Adama Czerniakowa vydalo v překladu Jiřího Červenky nakladatelství Sefer, které uvedení knihy spolupořádá s Polským institutem v Praze a Židovským muzeem v Praze. Kniha bude na místě k prodeji. *Vstup volný.* Doporučujeme rezervaci míst na praga@instytutpolski.org.

24. 1. v 18 hod. ...a bolelo nebe. Divadelní přestavení o životě dětí internovaných za druhé světové války v Terezíně v podání **Dismanova dětského rozhlasového souboru**. Koláž z deníků, básní, článků z časopisů vydávaných terezínskými dětmi, dopisů a zápisků do památníčků skládá obrazy ze života dětí internovaných v terezínském ghettu. Scénář vznikl na základě

autentických textů dětí v Terezíně, byl inspirován knihami Dagmar Hilarové *Nemám žádné jméno*, Marie Rút Křížkové, Kurta Jiřího Kotouče a Zdeňka Ornesta *Je mojí vlastní hradba ghatt?*, Chavy Pressburger *Deník mého bratra* a básnickou sbírkou Hanuše Hachenburga *Hned vedle bílá barva mráčků*.

Scénář a režie: **Jana Franková**, 40 min.

Po představení bude následovat krátká beseda s pamětnicemi Doris Grozdanovičovou a Janou Dubovou. *Vstup volný.*

čtvrtek 14. 2. v 19 hod. Židovská hudba pro dvě violoncella / Dominika Weiss Hošková a Jiří Hošek. Koncert violoncellové kompozice židovských skladatelů 19. – 20. století v podání předních českých violoncellistů **Dominiky Weiss Hoškové a Jiřího Hoška**. Během programu zazní skladby Jacquese Offenbacha (1819–1880), Noama Sheriffa (*1935), Jiřího Hoška (*1955) a Davida Poppera (1843–1913). Vstupenky na koncert možno zakoupit v předprodeji v Maiselově synagoze, v Informačním a rezervačním centru muzea (Maiselova 15, Praha 1), v síti Ticket Art, Prague Ticket Office a na webových stránkách Židovského muzea v Praze, kde naleznete i kompletní program koncertu. *Vstupné 230 Kč / snížené 150 Kč.*

Zpěvačka Olga Biliňská

**BRNĚNSKÉ ODDĚLENÍ PRO VZDĚLÁVÁNÍ
A KULTURU**

Andre Steiner – nejen brněnský architekt

V pondělí 26. listopadu se v sále Oddělení pro vzdělávání a kulturu Brno uskutečnila vernisáž výstavy Andre Steinera. Osobnost urbanisty, humanisty a pedagoga (1908 – 2009), jednoho z posledních zástupců slavné brněnské meziválečné funkcionalistické architektury, který během druhé světové války v rámci tzv. Pracovní skupiny pomohl zachránit přes 7000 slovenských Židů, připomíná výstava Andre Steiner – nejen brněnský architekt, kterou je do konce ledna 2019 možné shlédnout v sále OVK Brno na tř. Kpt. Jaroše 3. Velkoformátové fotografie Kateřiny Rusňákové zachycují současnou podobu Steinerových brněnských realizací – domů, kolem nichž mnozí z nás denně bez povšimnutí chodíme, aniž bychom tušili, jak pohnutý osud měl jejich autor.

Andre Steiner se narodil v židovské rodině v Dunajské Středě. V roce 1925 se přestěhoval do Brna, kde vystudoval architekturu, pracoval pro Arnošta Wiesnera a roku 1934 založil vlastní ateliér. Projektoval zde především nájemní domy a interiéry pro židovskou klientelu. Po zatčení gestapem a nespravedlivém obvinění z valutových machinací se rozhodl k rychlému odjezdu na Slovensko, kde se stal členem bratislavské Pracovní skupiny, ilegální organizace, která se snažila zabránit deportaci slovenských Židů do vyhlazovacích táborů v Polsku a zároveň organizovala převaděčské sítě pro židovské uprchlíky. Po komunistickém převratu v roce 1948 odešel i s rodinou na Kubu, kde mu bylo nabídnuto místo vedoucího architekta americké projekční kanceláře. Roku 1950 získal Steiner povolení ke vstupu do USA a usadil se s rodinou v Atlantě ve státě Georgia, kde přednášel na místní univerzitě a věnoval se urbanismu. O dobrodružném životě architekta a o jeho činnosti za druhé světové války natočil americký režisér Brad Lichtenstein roku 1999 dokumentární snímek s názvem Andre's Lives, který byl promítnut v rámci vernisáže.

Fotografie Hana Němečková

DALŠÍ ZPRÁVY Z MUZEA

Kriminalisté na semináři v muzeu

Pracovníci Odboru sbírek Židovského muzea v Praze ve spolupráci s Odborem pátrání Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia České republiky uspořádali 10. října 2018 speciální prohlídku Židovského muzea a seminář v prostorách Oddělení pro vzdělávání a kulturu. Akce, která se konala u příležitosti Evropského roku kulturního dědictví, byla určena pro specialisty Policie České republiky z celé republiky, kteří se zabývají pátráním po uměleckých památkách a vyšetřováním kriminální činnosti v oblasti nelegálního nakládání s kulturními statky. Speciální celodenní prohlídky a semináře se zúčastnilo 30 odborníků z řad Policie ČR, kteří tak měli příležitost se detailně seznámit se sbírkami a fondy Židovského muzea v Praze, jimiž je provedli kurátorka sbírky textilu Dana Veselská a kurátor sbírky trojdimenzionálních objektů Jaroslav Kuntoš. Cílem akce bylo, mimo jiné, podpořit všeobecné znalosti policejních specialistů v oblasti identifikace judaik a seznámit je se specifiky mezinárodního obchodu s touto atraktivní komoditou. Akce se mezi policisty setkala s mimořádným ohlasem a Policejní prezidium ji ohodnotilo jako velmi přínosnou.

Opravy v Pinkasově synagoze

V průběhu listopadu a prosince 2018 provedla specializovaná firma R.E., s. r. o. odborné restaurátorské práce v Pinkasově synagoze, které spočívaly v opravě stěny a vybraných nápisů jmen obětí šoa. Restaurátoři nejprve pořídili fotodokumentaci partií zasažených vlhkostí, následně kompletně vyčistili a zafixovali panel o celkové ploše 4,5 m². V rámci oprav odsolili vlhké části zdiva, uvolněné partie omítky zpevnili prostřednictvím silikátů a rozpadlé části štuku

vyjmuli a znovu uvedli do původního stavu. V konečné fázi oprav bylo na zdech Pinkasovy synagogy opraveno šestnáct nápisů jmen obětí šoa, u nichž byly zjištěny chybné údaje v datech narození či úmrtí. Jmenovitě se jednalo o tyto osoby: Anna Mellerová, Alžběta Joklová, Olga Klíngerová, Josef Brumlík, Rudolf Burger, Antonín Richter, Elsa (Eliška) Singerová, Gustav Nettel, Gustav Waldstein, Jiří Oplatka, Kamila Schwarzová, Karel Zenker, Lidmila Mahlerová, Robert Eisler, Rosalie Rita Eislerová a Hedvika Berwaldová. Na základě průběžného studia dokumentů připravují pracovníci úseku dokumentace šoa podklady pro dopsání jmen dalších obětí šoa. Nový výzkum je zaměřen zejména na dohledání jmen dětí, které se narodily v průběhu války v ghettech Terezín, Litzmannstadt, v koncentračním a vyhlazovacím táboře Auschwitz – Birkenau a během pochodů smrti.

Židovské muzeum v Praze získalo vzácnou rodinnou pozůstalost

Jedinečný soubor materiálů týkající se mladé Yelly Glücklichové provdané Kubáلكové daroval Židovskému muzeu v Praze její syn, pan Petr Kubálek. Rodiče Petra civilním sňatkem ve Vídni v r. 1936 překlenuli odlišné náboženské vyznání. Maminka Yella pocházela z židovské rodiny, před rasovou perzekucí ji nezachránilo ani oficiální vystoupení z židovské obce v roce 1938 a křest narozeného syna. Snaha ochránit dítě a chybné doporučení k rozvodu vedly k jejímu zařazení do transportu židovských obyvatel Olomouce koncem června 1942. V terezínském ghettu byla zanedlouho spolu s mladší sestrou Lízou a olomouckou přítelkyní Andělou Wesselou zařazena do transportu na východ. Všechny tři ženy byly v červenci 1942 zavražděny ve vyhlazovacím táboře Malý Trostinec nedaleko Minsku. Součástí daru jsou nejen ryze osobní materiály – portrétní a rodinné fotografie, soukromá korespondence, ale i dokumenty úřední povahy – oddací list, policejní přihlášky a různá potvrzení. Výjimečný je soubor kreseb, na nichž Yella zachytila malého syna krátce před svým nástupem do transportu. Zachoval se i unikátní dopis Yelly Kubáلكové psaný ze shromaždiště v budově školy v Hodolanech den před odjezdem do ghetta v Terezíně. Nesmírnou historickou a výpovědní hodnotu mají zejména dva dopisy, které Yella vyhodila z vlaku cestou do koncentračního a vyhlazovacího tábora Malý Trostinec. Autorkou třetího dopisu byla Anděla Wesselá, s níž Yella před nástupem do transportu v Olomouci bydlela. Pisatelky nechtěly své blízké zatěžovat ještě většími obavami, obě ale zdůrazňovaly význam vzájemné opory. Dopisy se staly posledním svědectvím o životě těchto tří žen. Nezodpovězená zůstává otázka, jak se tajné dopisy dostaly k adresátovi. Pro Židovské muzeum v Praze představuje dar mimořádně cenné obohacení sbírek.

Yella Kubálková se synem

Restituce starého tisku z předválečné knihovny

V srpnu 2018 byl na aukci Winner's auction unlimited (Jeruzalém) nabízen starý tisk *Machberet tofet ve-eden u-machberet Purim* (Berlín 1778) z předválečné knihovny ŽOP (s původní signaturou 1.388). V překladu jde o *Sešit pekla a ráje* a *Sešit Purimu* – hebrejskou poezii zahrnující kompilaci, která odsuzuje opilé lidi a satirické imitace básní Dante Alighieriho, s biblickými i talmudickými odkazy protkanými břitkým humorem autora tohoto díla Immanuela ha-Romiho (1260 - cca1336).

Tento exemplář byl součástí knihovny pražské Židovské obce, jejíž počátky

sahají do r. 1857 a jejímž základem se staly dary a odkazy významných pražských osobností, např. vrchního rabína Šelomo Jehudy Rapoport, pražského knihtiskaře Moše Israela Landaua, tajemníka Pohřebního bratrstva Koppelmanna Liebena a dalších. Na předsádce restituované knihy je viditelná značka, která odkazuje právě na zmíněnou Rapoportovu knižní sbírku, která čítala na 3000 děl a 33 rukopisů a do pražské obecní knihovny byla získána po jeho smrti v r. 1867. Ve fondu knihovny ŽMP byl tento tisk evidován jako chybějící. Aukční dům Winner's vyšel vstříc požadavku na stažení tisku z aukce. Konsignant pan Simon Cohen z Londýna, který tisk zakoupil bez vědomí toho, že patří Židovskému muzeu v Praze, byl tak laskav a bezúplatně jej vrátil naší instituci. Tímto bychom rádi poděkovali jak aukčnímu domu Winner's, tak i panu Simonu Cohenovi za spolupráci. Tisk byl vrácen do sbírek muzejní knihovny v listopadu 2018.

Titulní list *Machberet tofet ve eden u-machberet Purim* (Berlín 1778)
s původní signaturou a razítkem pražské Židovské obce.
Na protějším listu značka Rapoportovy knihovny.

Akvizice starého tisku do sbírky knihovny Židovského muzea v Praze

Muzejní knihovně se podařilo na aukci (Kestenbaum & Company, aukce č. 79, 11/ 2018) úspěšně vydražit vzácný pražský tisk: *Galante, Abraham ben Mordechaj: Kol bochim. Kinat starim*, Praha: Moše ben Becalel Kac a Abraham Heida, 1621. Jde o první samostatné vydání kabalistického komentáře k biblické knize Pláč Jeremiášův. Autor Abraham b. Mordechaj Galante (?-1560) byl italský kabalista, který pocházel z vážené židovské rodiny v Římě. Spolu se svým bratrem Moše Galantem se usadili ve Svaté zemi, v Safedu, byli vynikajícími žáky a následovníky Mošeho Cordovera. Díky svému bohatství nechal Abraham Galante postavit honosnou hrobku rabi Šimonu bar Jochajovi v Meronu, která je dodnes obdivována. Zásluhou své učenosti a skromnosti získal Abraham titul

„ha-Kadoš“

(Svatý).

Kniha je významným obohacením sbírky vzácných tisků knihovny Židovského muzea v Praze. Exemplář pochází z prestižní sbírky Valmadonna Trust Library, jejíž výběr aukční dům Kestenbaum nenabízel poprvé. Tato soukromá sbírka 13 000 hebrejských knih a rukopisů rodiny Lunzer z italského městečka Valmadonna obsahuje díla z celého světa, zejména z Itálie, jež byla kolébkou hebrejského tisku, a může tak konkurovat mnoha sbírkám známých institucí. Velká část této sbírky byla prodána v r. 2017 do Národní knihovny v Jeruzalémě (NLI).

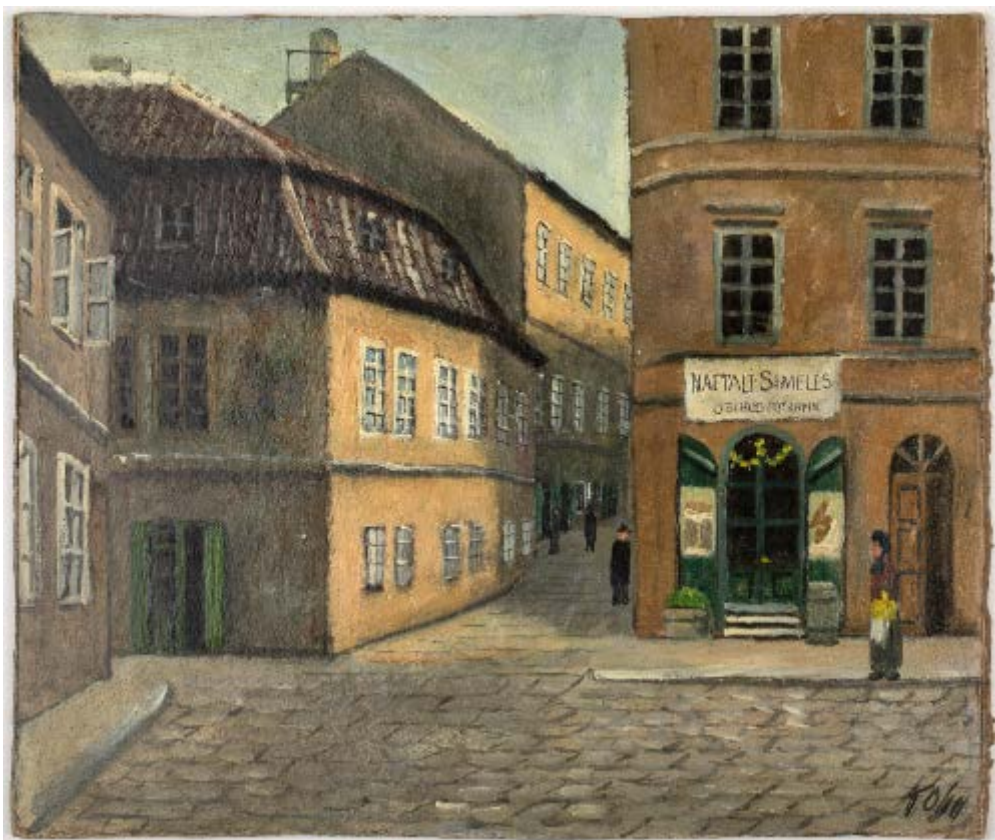

Titulní list Abraham Galante: *Kol bochim*. (Praha 1621)

Nová akvizice souboru deseti děl Adolfa Kohna obohatila sbírky muzea

V září 2018 zakoupilo Židovské muzeum v Praze ze soukromé sbírky v Německu soubor deseti olejomalb Adolfa Kohna (1868-1958) s vyobrazeními

zajímavých zákoutí předasanačního Josefova. Téměř všechny malby jsou na zadní straně opatřeny rozsáhlými, tužkou psanými poznámkami vztahujícími se k místům, která jsou na malbách zachycena, a také k lidem, kteří bydleli v tamních domech, včetně jejich profesí a rodinných poměrů. Jde o kompilát ústních vzpomínek a informací z literatury či tisku – v jednom případě je na zadní straně dokonce přilepen i novinový výstřižek týkající se kavárny Dworeles. Zejména záznamy z orálního svědectví mají místy až anekdotický ráz a obsahují řadu zajímavých postřehů – například prodejní ceny potravin, charakteristiky některých obyvatel ghetta či podrobnosti týkající se majitelů a zaměstnanců pohostinských zařízení. Soubor velmi dobře doplňuje již poměrně rozsáhlou kolekci Kohnových děl, kterou muzeum průběžně rozšiřuje o dosud neznámé pohledy z prostředí dávno zmizelé páté čtvrti a kterou také v roce 2002 představilo veřejnosti v rámci autorovy monografické výstavy v Galerii Roberta Guttmanna.

NOVÉ PUBLIKACE

Židovský hřbitov v Brandýse nad Labem

Židovské muzeum v Praze vydalo e-publikaci *Židovský hřbitov v Brandýse nad Labem*, jež je určena všem zájemcům o historii židovského osídlení, historii židovských památek, historii dějin umění a také všem badatelům, kteří se zabývají genealogickým výzkumem. Židovský hřbitov v Brandýse nad Labem se nachází v Kostelecké ulici. Byl založen roku 1568 a několikrát rozšiřován,

naposled na konci 19. století. Na hřbitově se nalézají márníce z poloviny 19. století a 915 náhrobků z období mezi lety 1572–1942. Na hřbitově nalezneme renesanční a barokní náhrobky z 16. až 18. století, klasicistní a secesní náhrobky z 19. století a moderní žulové pomníky z první poloviny 20. století.

Publikace *Židovský hřbitov v Brandýse nad Labem* seznamuje čtenáře v kapitole *Brandýs nad Labem a Židé v dějinné perspektivě* s historií židovského osídlení v Brandýse nad Labem a v jeho nejbližším okolí. Tato studie Alexandra Putíka obsahuje přehledné dějiny židovské obce zasazené do rámce dějin města a panství Brandýs nad Labem. Studie také zahrnuje identifikaci několika osob zmíněných v písemných pramenech 16. století a první třetiny 17. století s osobami zachycenými v nejstarších hebrejských nápisech, přičemž mezi pohřbenými v Brandýse nad Labem byli identifikováni potomci dějepisce Davida Ganse a přímý předek soudce nejvyššího soudu USA, Louise Dembitze Brandejse. Následující kapitoly autorů Lucie B. Petrusové a Daniela Polakoviče pak analyzují náhrobky z hlediska tvaru, výzdoby, použitého materiálu (3. kapitola) a z hlediska epigrafiky (4. kapitola). Na uvedené studii navazuje kapitola *Komentované překlady vybraných náhrobků s přepisy, překlady a fotografiemi osmdesáti tří náhrobků a Katalog náhrobků židovského hřbitova*, který obsahuje kompletní přehled náhrobků, jež se na hřbitově vyskytují. Publikaci doplňují *Rejstříky* (chronologický rejstřík, jmenný rejstřík, rejstřík hebrejských jmen, místní rejstřík, seznam kameníků a kamenických dílen a seznam hebrejských zkratk) zpracované D. Polakovičem, které umožňují lepší orientaci v katalogu náhrobků. Přiložený *Schematický plán židovského hřbitova* umožní čtenářům nalézt vybraný náhrobek přímo v terénu.

Publikace vznikla za finanční podpory Nadace Židovské obce v Praze. Zakoupit ji lze v digitální podobě v e-shopu Židovského muzea v Praze pod následujícím odkazem:

www.jewishmuseum.cz/e-shop/publikace/zidovsky-hrbitov-v-brandyse-nad-labem/

Židovský hřbitov

v Brandýse nad Labem

Lucie B. Petrusová

Daniel Polakovič

Alexandr Putík

Judaica Bohemiae 53(2018)

Na konci prosince 2018 vyšlo nové číslo časopisu *Judaica Bohemiae* 53 (2018), 2. Svazek zahajuje studie Pavla Kocmana (*Zu den Umständen der Erteilung des Privilegiums für die mährischen Juden im Jahr 1629*), rozebírající okolnosti vydání privilegia pro moravské Židy z roku 1629 – významného dokumentu, který po dvou stoletích nově definoval jejich právní postavení. Autor na základě pečlivého rozboru široké pramenné základny prokázal klíčový vliv pobělohorského gubernátora Moravy kardinála Františka z Ditrichštejna při jeho přípravě i vliv, který privilegium mělo na urychlení institucionalizace zemské reprezentace moravských Židů. V následující studii *The Memory of the Return of Slovak Holocaust Survivors in Jewish and Non-Jewish Testimonies* se Monika Vrzgulová na základě slovenských projektů orální historie zabývá vzpomínkami přeživších a očitých svědků šoa na židovský návrat domů po 2. světové válce. Studie Pavla Sládka *Moses ben Aaron Morawczyk and his Treatise on the System of Education (1634/1635)* v rubrice Materiály představuje život a dílo židovského pedagoga Moše ben Árona Morawczyka a jako první přináší anglický překlad jeho traktátu O systému výuky (1635), který zasazuje do kontextu raně novověké aškenázské vzdělanosti a vzdělávání. V rubrice Zprávy informuje Lenka Uličná o 11. kongresu Evropské asociace židovských studií (EAJS), který se v červenci 2018 uskutečnil v Krakově a Daniel Baránek o workshopu *Vizuální antisemitika*, uspořádaného Ústavem pro dějiny umění AV ČR v rámci projektu „Vizuální projevy antisemitismu v českých zemích od středověku po současnost“ v září 2018 v Praze. Závěrečná sekce časopisu

obsahuje recenze na knihy Klause Hödla, *Zwischen Wienerlied und Der Kleine Kohn. Juden in der Wiener populären Kultur um 1900* (2017) z pera Ines Koeltzsch, a Rudolfa Kleina, *Metropolitan Jewish Cemeteries of the 19th and 20th Centuries in Central and Eastern Europe: A Comparative Study* (2018) od Arno Paříka.

Judaica Bohemiae se specializují na vydávání odborných studií k dějinám a kultuře Židů v českých zemích, resp. širším středoevropském prostoru (území někdejší habsburské monarchie). Vycházejí od r. 1965 a jejich vydavatelem je Židovské muzeum v Praze. Publikačními jazyky jsou angličtina a němčina.

JUDAICA BOHEMIAE LIII-2

JEWISH MUSEUM IN PRAGUE 2018

Seminář Židé v Čechách

Ve dnech 24. a 25. října 2018 se konal v Třeboni 7. ročník semináře k dějinám Židů v Čechách. Tato setkání pořádá Židovské muzeum v Praze každé dva roky

vždy ve spolupráci s některým regionálním archivem nebo muzeem. Letošní seminář se uskutečnil s organizační podporou Státního oblastního archivu v Třeboni, kterému musíme poděkovat za vlídné přijetí, příjemné prostředí a velmi zajímavou archivní exkurzi. Seminář se zaměřuje především na dějiny Židů v pohraničních oblastech ve 20. století, postupně však sledovaná tematika překračuje tento časový i územní rámec. Přítomní historici a archiváři přednesli letos dvacet čtyři referátů vztahujících se k dějinám Židů v Čechách od raného novověku až do doby po druhé světové válce. Sborník statí ze semináře by měl vyjít do konce roku 2019.

Prevence extremismu a respekt ke kulturním odlišnostem

Ve dnech 1.-2. listopadu 2018 se konala v Brně konference "Prevence extremismu a respekt ke kulturním odlišnostem" v rámci projektu Občanský průkaz 4.0. Cílem projektu je podpořit aktivní zapojení žáků SŠ do rozhodovacích procesů a do ovlivňování společenského a demokratického života. V rámci projektu budou vytvořeny a ověřeny programy pro pedagogy a žáky SŠ, které povedou k rozvoji kompetencí pro demokratickou kulturu. Projekt se zaměřuje zejména na budování hodnot lidské důstojnosti a lidských práv, hodnot demokracie a právního státu, občanského postoje, dovednosti spolupráce, dovednosti řešit problémy a kritické pochopení světa.

Na konferenci vystoupil za Židovské muzeum v Praze Jiří Tejkal s příspěvkem představujícím výstupy projektu *Naši nebo cizí? Židé v českém 20. století* a prezentoval rovněž nabídku vzdělávacích aktivit muzea.

Vydává Židovské muzeum v Praze, U Staré školy 1, 110 01 Praha 1

www.jewishmuseum.cz

IČO 60459263

Bankovní spojení: Commerzbank, AG, Jugoslávská 1, 120 21 Praha 2

Účet pro vnitrostátní platby v Kč: 10426398/6200

Účet pro platby v EUR: 1042639, IBAN: CZ60 6200 0000 0000 1042 6398

Účet pro platby v USD: 1042639, IBAN: CZ22 6200 0001 0700 1042 6398 SWIFT CODE:
COBACZPXXXX Pro poskytování darů uvádějte variabilní symbol 1382002 MK ČR E16832

Redakce: Kateřina Honskusová

Fotografie: ŽMP, pokud není uvedeno jinak